

## Den danske indsats for tros- og religionsfrihed: status 2020

Jonas Adelin Jørgensen, Det Mellemkirkelige Råd

*Hvad lovede udenrigsminister Jeppe Kofod og udviklingsminister Rasmus Prehn ved deres tiltrædelse i sommeren 2019 omkring Danmarks indsats i forhold til tros- og religionsfrihed? Hvad er der blevet gennemført indtil videre fra dansk side? Hvad udestår?*

Den førende danske ekspert på området, Marie Juul Petersen, seniorforsker på Dansk Institut for Menneskerettigheder, har [påpeget](#), at strategier til bekæmpelse af religiøst relateret diskrimination og undertrykkelse som oftest ikke kan stå alene, men må kobles med og integreres i bredere tiltag. Det betyder at trosfrihed bedst fremmes gennem at sikre økonomisk udvikling, menneskerettigheder, demokratisering og fredsopbygning. Det er netop på den måde udenrigsministeriet såvel som civilsamfundsorganisationer og udviklingsorganisationer arbejder med beskyttelse af religiøse minoriteter både internationalt og herhjemme.

### Strategien for dansk udviklingssamarbejde

Den danske udviklingspolitiske strategi er beskrevet i "[The World 2030](#)" (jan 2017, skal revideres 2021) hvor det fremgår, at udviklingsbistand er tænkt rettighedsbaseret. Det betyder, at bistandsarbejdet understøtter udvikling af bæredygtige samfund, som er baseret på demokratisk styre og respekt for menneskerettigheder. I strategien er der en erkendelse af at civilsamfundene i mange lande er under pres og dets plads indskrænkes. Som modtræk fokuserer strategien på samarbejde mellem stat, civilsamfund, arbejdsmarked, ungdomsorganisationer osv. og en inddragelse af alle disse parter i udviklingsbistanden. Nøgleordene for en dansk indsats er der for 'rettighedsbaseret' og 'samarbejdsbaseret'. Ansvar for den danske indsats for at fremme en central menneskerettighed som tros- og religionsfrihed gennem udenrigs- og udviklingspolitik ligger derfor i Danmark naturligt hos Danida og Udenrigsministeriet men realiseres i samarbejde med civilsamfundsorganisationer.

### Tros- og religionsfrihed i dansk udenrigs- og udviklingspolitik

For at sikre at også tros- og religionsfrihed bliver en integreret del af den danske udenrigs- og udviklingspolitik annoncerede den daværende regering i september 2017 etableringen af en ny enhed – [Enheden for Religions- og Trosfrihed](#) - i Udenrigsministeriet med effekt fra 2018. Samtidigt blev der etableret et kontaktforum for den danske ressourcebase med to årlige møder med den specielle ambassadør for tros- og religionsfrihed. Med henvisning til indsatsen for tros- og religionsfrihed øgedes den Danida-finansierede DMRU-pulje for trosbaserede organisationer først med 50% (september 2018) og efterfølgende med 6 mill. kr. (december 2018). I februar 2019 var i forbindelse med en folketingsdebat en [redegørelse](#) fra udviklingsminister Ulla Tørnæs om enhedens aktiviteter det første år, og i den efterfølgende debat var der på tværs af politiske partier i Folketinget bred opbakning til den danske indsats for tros- og religionsfrihed.

### Tros- og religionsfrihed efter regeringsskiftet sommeren 2019

Det var derfor både med forventning og spænding, at civilsamfundsaktører på området efter valget i juni 2019 afventede den nye regerings udmeldinger omkring tros- og religionsfrihed. Udenrigsminister Jeppe Kofod [udtalte](#) i Kristeligt Dagblad juli 2019 kort efter sin udnævnelse, at arbejdet var vigtigt: "Det er super

vigtigt, sindssygt vigtigt at have fokus på forfølgelse af religiøse mindretal og kristne i særdeleshed, som i mange lande er forfulgte". Udviklingsminister Rasmus Prehn præsenterede i oktober 2019 detaljerne i regeringens tilgang til tros- og religionsfrihed. I Kristeligt Dagblad [udtalte Prehn](#): "Pengene, vi har afsat, er de samme, men den politiske bevågenhed er nok endnu større nu, da der virkelig er store problemer derude. Det er en vigtig indsats for Danmark også fremadrettet". Prehn lovede samtidigt at tros- og religionsfrihed skulle tænkes ind i aftaler og kontrakter med udviklingspartnere, og i opdateringen af strategier for de 12 prioritetslande, som Danmark har i forhold til udviklingssamarbejde.

Udviklingsministeren gentog disse løfter på et efterfølgende møde i Fællessalen på Christiansborg i midten af oktober 2019 i Dansk Kontaktforum for Religions- og Trosfrihed, der omfatter en række trosbaserede organisationer. Udenrigsministeriets arbejde for trosfrihed skulle dække flere lande, og være tættere knyttet til trosbaserede aktører, lød det.

### Hvad er så status i midten af første halvår 2020?

Ved vedtagelsen af den seneste finanslov 2020 fik enheden for tros- og religionsfrihed, som blev lanceret under den forrige regering i januar 2018, forlænget sin bevilling på 2 millioner kroner, og derudover blev der afsat 5 millioner kr. til projekter og aktiviteter, der kan fremme tros- og religionsfrihed. På dette område har den nye regering og de ansvarlige ministre med andre ord holdt hvad der blev lovet.

Et andet vigtigt område er [landestrategier og prioritetslande](#) – ser vi prioriteringerne omkring tros- og religionsfrihed afspejlet i de nylige revisioner af landestrategier, specielt for de lande og områder, hvor der er store kendte udfordringer for tros- og religionsfrihed?

Indonesien, Iran, Egypten og Libanon er de fire oprindelige prioritetslande i forhold til den danske indsats for tros- og religionsfrihed. Der foreligger ingen separate landestrategi for Iran, Egypten, Libanon og Indonesien, men den kirkelige organisation Danmission har modtaget 4,5 mill. kr. til støtte for et tros- og religionsfrihedsprojekt i Libanon i perioden 2019-2022. Ved mødet i oktober 2019 blev det annonceret, at man ikke fremover vil vælge specielle fokuslande, så dette spor i indsatsen ser ikke ud til at have kastet meget af sig.

Et land som i perioden har fået revideret landestrategien er [Bangladesh \(slutningen af 2019\)](#). Bangladesh er interessant fordi der har været en stigning i krænkelse af tros- og religionsfrihed i forhold til overfald og brutale drab på ateister i Bangladesh, og fordi ministeren i oktober 2019 bekendtgjorde, at man ville have et særligt fokus ateisters tros- og religionsfrihedsrettigheder. Dette er dog ikke afspejlet i den [reviderede landestrategi](#), hvor man leder forgæves efter tros- og religionsfrihed.

I december 2019 besøgte udviklingsminister Prehn Indonesien, og søsatte et nyt trosfrihedsprojekt i landet støttet af Danmark. Projektet skal styrke samarbejde mellem forskellige trossamfund og sikre retshjælp, hvis nogen bliver udsat for diskrimination og forfølgelse såvel som oplyse om religionsfrihed. Det samlede budget for det treårige projekt er 4,2 mill. kr. Så også på dette område gøres der noget.

I forhold til Myanmar foreligger der en landestrategi i Udenrigsministeriet for perioden 2016-2020. Det må formodes, at der netop nu arbejdes på en revision af strategien. Den nuværende strategi nævner de udfordringer, der er i forhold til rettigheder for den muslimske Rohingya-befolkning i Myanmar. Disse problemer er i perioden siden 2016 vokset til en regulær humanitær katastrofe som følge etniske udrensninger og fordrivelser af omkring 1 million Rohingya'er til nabolandet Bangladesh. Udviklingsministeren meddelte således i september 2019 at Danmark støtter flygtede Rohingya-muslimer med 100 mill. kr. Anerkendelse af denne gruppes tros- og religionsfrihed er vigtig i den nuværende

situation, og en revideret landstrategi må naturligvis indeholde anbefalinger omkring hvordan disse rettigheder sikres for forfulgte grupper.

I forhold til Burkina Faso foreligger der en landstrategi for perioden 2014-2018. Da strategien er udløbet, må det formodes, at den er under revision. Der foreligger en mere generel Sahel-strategi fra maj 2019, som beskriver danske prioriteter i området. Burkina Faso er ligesom resten af Sahel-området præget af fattigdom, klimaforandringer, uløste interne politiske spændinger, risiko for islamisk radikaliserings og terror-relaterede sikkerhedstrusler. I Sahelregionen som helhed – og specielt i Burkina Faso, Mali og Niger – har der været en eskalering i angreb fra voldelige ekstremistiske religiøse grupper. I 2019 har der været 4.000 drab hvilket er en stigning på 500% i løbet af tre år. Danmark har bidraget både til FNs fredsbevarende styrke i Sahel og til den fransk ledede G5 Sahel Joint Force med luftvåben og efterretningstjeneste, men militære bidrag alene løser ikke disse problemer; der er også brug for samfundsopbyggende og forebyggende indsatser for menneskerettigheder. Der er derfor brug for at adressere grundene til den voldelige eskalering og religiøse ekstremisme, som bunder i fattigdom, ulighed, eksklusion og manglende respekt for menneskerettigheder herunder centralt tros- og religionsfrihed. En revideret landstrategi må indeholde anbefalinger omkring hvordan menneskerettigheder generelt og tros- og religionsfrihed specielt sikres i disse vanskelige kontekster.

Som tidligere nævnt skal strategien for den danske udviklingsbistand "[The World 2030](#)" revideres 2021. I forhold trosbaserede organisationer nævner den danske udviklingspolitiske strategi disse organisationers specielle rolle: "Danmark anerkender den rolle som religiøse ledere og trosbaserede organisationer spiller for udvikling i mange samfund, inklusive i relation til promovning af dialog, fred og forsoning. Dette angår også mulighederne for at adressere værdirelaterede, religiøse udfordringer, for eksempel i forhold til lighed mellem kønnene" (s.13). Men tros- og religionsfrihed nævnes ikke direkte som en af de menneskerettigheder, udviklingsstrategien sigter på at fremme. Set i lyset af det store og globale problem som manglende tros- og religionsfrihed udgør, så bør rettigheden nævnes eksplicit i en revideret udviklingsstrategi og i en kontekst hvor udenrigsminister og udviklingsminister har identificeret området som vigtigt. I en revision af strategien er det vigtigt, at strategien understreger betydningen af både religiøse aktører og religionsfrihed som en del af indsatserne for fred og stabilitet. Hvor religion spiller en rolle i konflikten, skal vi inkludere religiøse aktører og trosbaserede organisationer, der kan understøtte interreligiøs dialog og konkret mægling samt forsoningsindsatser, der kan styrke fred og social sammenhængskraft. Samtidig skal vi anvende en rettighedsbaseret tilgang, der kan sikre det enkelte individs trosfrihed, som er en faktor i mange af de fordrivelser vi ser. Kun på den måde kan vi i disse situationer dæmme op for ekstremisme og vold.

I oktober 2018 blev Danmark valgt for en treårig periode som medlem af FN's menneskerettighedsråd. I begrundelsen for ansøgning om medlemskab fremhævede daværende [udenrigsminister Kristian Jensen](#) i 2015 det internationale pres på menneskerettigheder – herunder ytringsfrihed, pressefrihed, religionsfrihed, og beskyttelse af minoriteter og kvinder – som motivationen for ansøgningen om en plads i menneskerettighedsrådet. Han sagde om tros- og religionsfrihed at "Danmark skal styrke indsatsen for forfulgte religiøse minoriteter" (Pressemeddelelse 4/9 2015 um.dk) og at "Danmark skal helt frem i den internationale kamp for religionsfrihed" (Kristeligt Dagblad 1. september 2015). I dokumentet "Candidature of Denmark to the Human Rights Council 2019-2021. Voluntary Pledges and Commitments" fra juli 2018 nævnes tros- og religionsfrihed eksplicit som et område Danmark vil fremme i relevante internationale fora: "Vi forpligter os på at fremme en bedre forståelse og implementering af tros- og religionsfrihed globalt med speciel fokus på at styrke rettighederne og friheden for kvinder og piger".

Der er vel ikke nogen mere prominent international platform at gøre det på end FN's menneskerettighedsråd. Alligevel er der i perioden siden 2018 ikke noget dansk aftryk på rapporterne fra FN's menneskerettighedsråd omkring tros- og religionsfrihed ud over generel anbefaling af *speciel rapporteur* funktionen i årsrapporten for 2018. I perioden 2017-2020 har Danmark givet blot [tre anbefalinger i forhold til Universal Periodical Review](#) omkring tros- og religionsfrihed, hhv. til Pakistan omkring blasfemilovgivning, til Indonesien om ytrings- og trosfrihed, og til Sydkorea om lige rettigheder for minoriteter.

## Konklusion

Opsummerende omkring status må det således siges, at enheden i Udenrigsministeriet har fået tilført ressourcer for 2020 og der er en smule flere udviklingsmidler til understøttelser af indsatser for tros- og religionsfrihed. Det udestår at prioriteringen omkring tros- og religionsfrihed inkluderes i landestrategier, og at religionsfrihedsprojekter realiseres i de prioritetslande, som ministeriet har udvalgt. Medlemskabet af FN's menneskerettighedsråd har ikke kastet meget af sig i forhold til indsatsen for tros- og religionsfrihed. Endelig udestår revisionen af DAPP – det arabiske partnerskabsprogram – efter afslutningen i 2022 såvel som den danske udviklingspolitiske strategi i 2021, hvor tros- og religionsfrihed bør indgå i de påtænkte revisioner. Hvis udviklingsministeren og udenrigsministerens løfter og retorik skal omsættes til politisk handling, så er disse områder der nu skal arbejdes med.